

Problemske slikovnice za djecu rane dobi

Milić, Dragana

Undergraduate thesis / Završni rad

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Pula / Sveučilište Jurja Dobrile u Puli**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:137:474595>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-01-29**

Repository / Repozitorij:

[Digital Repository Juraj Dobrila University of Pula](#)

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli

Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti

DRAGANA MILIĆ

PROBLEMSKE SLIKOVNICE ZA DJECU RANE DOBI

Završni rad

Pula, siječanj, 2023.

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti

DRAGANA MILIĆ

PROBLEMSKE SLIKOVNICE ZA DJECU RANE DOBI

Završni rad

JMBAG: 0303092054, izvanredni student

Studijski smjer: Sveučilišni preddiplomski studij Rani i predškolski odgoj i obrazovanje

Predmet: Dječja književnost

Znanstveno područje: Humanističke znanosti

Znanstveno polje: Filologija

Znanstvena grana: Teorija i povijest književnosti

Mentor: Izv. prof. dr. sc. Kristina Riman

Pula, siječanj, 2023.

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

Ja, dolje potpisana Dragana Milić, kandidat za prvostupnika ovime izjavljujem da je ovaj Završni rad rezultat isključivo mogega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima te da se oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da niti jedan dio Završnog rada nije napisan na nedozvoljen način, odnosno da je prepisan iz kojega necitiranog rada, te da ikoji dio rada krši bilo čija autorska prava. Izjavljujem, također, da nijedan dio rada nije iskorišten za koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanovi.

Student

U Puli, _____, _____ godine

IZJAVA
o korištenju autorskog djela

Ja, _____ dajem odobrenje Sveučilištu Jurja Dobrile u Puli, kao nositelju prava iskorištavanja, da moj završni rad pod nazivom

_____ koristi na način da gore navedeno autorsko djelo, kao cjeloviti tekst trajno objavi u javnoj internetskoj bazi Sveučilišne knjižnice Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli te kopira u javnu internetsku bazu završnih radova Nacionalne i sveučilišne knjižnice (stavljanje na raspolaganje javnosti), sve u skladu s Zakonom o autorskom pravu i drugim srodnim pravima i dobrom akademskom praksom, a radi promicanja otvorenoga, slobodnoga pristupa znanstvenim informacijama.

Za korištenje autorskog djela na gore navedeni način ne potražujem naknadu.

U Puli, _____ (datum)

Potpis

SADRŽAJ:

1. UVOD.....	6
2. DJEČJA KNJIŽEVNOST	7
2.1. Dječja književnost s ozbirom na dječji uzrast.....	9
3. SLIKOVNICA	10
3.1. Put do prvih slikovnica	12
4. ODNOS SLIKE (ILUSTRACIJE) I RIJEČI	14
5. PRVE HRVATSKE SLIKOVNICE.....	16
6. VRSTE SLIKOVNICA.....	17
7. FUNKCIJA SLIKOVNICA	19
8. PROBLEMSKA SLIKOVNICA.....	21
9. SERIJE PROBLEMSKIH SLIKOVNICA	23
9.1. 5 Tinovih savršenih rješenja	23
9.1.1. Prvi dan u vrtiću.....	24
9.1.2. Bojiš li se mraka?	27
9.1.3. Ljutiš li se često?	29
9.1.4. Stiže beba	31
10. OSVRT NA SERIJAL SLIKOVNICA „5 TINOVIH RJEŠENJA“	34
11. ODGOJITELJ, DIJETE I SLIKOVNICA	36
12. ZAKLJUČAK.....	39
13. LITERATURA	40
14. SAŽETAK	42
15. ABSTRACT.....	43

1. UVOD

Poticaaj za pisanje o ovoj temi je osobna ljubav prema dječjoj književnosti, a najviše prema slikovnicama koje su namijenjene najmlađima. U svojem odgojiteljskom radu svakodnevno uvrštavam čitanje slikovnica, priča ili bajki. Djeca jako dobro prihvaćaju i vole kad im se čita, a ponajviše u vrijeme prije spavanja ili nakon neke intenzivnije igre u vidu opuštanja i smirivanja.

Dječja slikovnica je vrsta knjige koja je posebno dizajnirana za djecu, kako bi ih zabavila i pomogla u njihovom razvoju. Slikovnice sadrže riječi i slike koje su jasne, lako razumljive i privlačne djeci, te su korištene kako bi pomogle pri učenju novih riječi, pojmova i savladavanju vještina. Izuzetno su korisne za razvoj djetetove kreativnosti, razmišljanja i empatije, te za poticanje interesa za čitanje i učenje. One također igraju važnu ulogu u razvoju djetetove socijalne i emocionalne inteligencije, te pomažu u stvaranju veza između roditelja i djeteta tijekom zajedničkog čitanja. Ukratko, dječja slikovnica je važan alat u razvoju djeteta i učvršćivanju njihove veze sa svijetom oko sebe.

Cilj ovoga rada je prikazati odabrane slikovnice čijom se uporabom može utjecati na socioemocionalni razvoj kod djece. U radu će se analizirati odabrane problemske slikovnice. U njima se ističu emocije kao što su strah, ljutnja, sram i ljubomora.

2. DJEČJA KNJIŽEVNOST

Dječja književnost je područje književnosti koje se bavi književnim tekstovima za djecu. Važna je za djetetov razvoj jer knjige pružaju priliku da se razvijaju različite vještine i da se stekne novo znanje.

Hameršak i Zima (2015) navode kako hrvatska dječja književnost svoje početke bilježi od 19. stoljeća. U tom vremenu dječja književnost se izjednačava s funkcionalnom knjigom. Nema određene definicije za dječju književnost, nema pisanog pravila. Dječja književnost može se definirati i opisati kao književnost s dječjim junacima i likovima. Prema kraju 19. stoljeća dječja književnost je promjenjiva opsega i sve se manje odnosi na pismenost, učenost i knjige u općenitom smislu, a češće je usmjerena prema zabavnim, umjetničkim i funkcionalnim tekstovima, te se oblikuju knjige za omladinu i tekstovi za mladež. Knjige za omladinu i spisi za mladež su preteča dječje književnosti.

Hameršak i Zima (2015) dalje navode da od 20. stoljeća dječja književnost značajno raste i širi se u svom opsegu, najviše prema literarnosti i sociološkim aspektima. Literarnost se odnosi na umjetničke i estetske kvalitete književnih djela, uključujući stil pisanja, narativne tehnike, karakterizaciju likova i tematske elemente. Tijekom 20. stoljeća, književnost za djecu postala je sve sofisticiranija i kompleksnija, stvarali su se literarni elementi kako bi se stvorila djela koja su kvalitetna i zanimljiva. Također, dječja književnost se razvijala i u sociološkom smislu, tj. u smislu njezine uloge u društvu i njezine sposobnosti da odražava i utječe na društvene trendove i probleme.

Hameršak i Zima (2015) spominju da je dječja književnost postajala sve više usmjerena prema konkretnome. To se može odnositi na stvaranje književnih djela koja su bila prilagođena interesima i potrebama djece, ali i na stil pisanja koji je bio jasniji i razumljiviji djeci. To je bilo važno kako bi se djeci omogućilo da se lakše identificiraju s likovima i situacijama u knjigama i da lakše shvate poruke koje književna djela nose. Osnivaju se knjižnice i nakladnici. Obavezno obrazovanje i narodne knjižnice daju velik doprinos školstvu i djeci školskog uzrasta. Dodjeljivale su

se i nagradne knjige za uspješne učenike kao pedagoška mjera, a da bi se na isti način potakli i oni manje uspješni.

Dječja književnost je skup književnih djela koje je prilagođeno i namijenjeno djetetu. Crnković (1982) tvrdi da postoje književna djela za djecu koja ona ne mogu čitati s razumijevanjem do neke određene dobi (negdje do oko četrnaeste godine). Isto ističe da postoje i djela koja su u novijim literaturama o doživljaju svijeta i samoj njegovoj spoznaji, pisana na način da su prikladna djetetu. To može uključivati jasan i razumljiv stil pisanja, upotrebu jednostavnijih riječi i konkretnih primjera koji se lako mogu povezati s dječjim iskustvima.

Crnković i Težak (2002) ističu kako su djeca ljudi koji još sazrijevaju i tek trebaju dostići puninu svog tjelesnog i psihičkog razvoja. Iz toga proizlazi kako dijete još nema pravu sliku svijeta oko sebe, nema dubinu i širinu percepcije, empatiju i nema određeni izbor osobnog interesa prema knjiženosti. Zbog svega ovoga razumljivo je da djeci ne može biti dostupno bilo koje književno djelo.

Crnković i Težak (2002) dalje ističu da se počeci dječje književnosti javljaju krajem 17. stoljeća. U to vrijeme knjige nisu bile namijenjene isključivo djeci, već su se često dijelile i s odraslima. Ova književnost u početku se razvijala kroz narodnu usmenu književnost, koja se prenosila s koljena na koljeno putem bajki, pripovijetki, legendi i mitova. Takve priče često su sadržavale moralnu pouku ili su služile kao način prenošenja važnih društvenih i kulturoloških vrijednosti. Općenito govoreći, djela koja su bliska djetetu mogu biti u različitim književnim oblicima, ovisno o dobi djeteta, interesima i afinitetima.

Odrasli su djeci pjevali i recitirali te su tako nastale pučke dječje pjesmice. Pučke dječje pjesmice su nastale kao proizvod usmene predaje i tradicije te su se prenosile s koljena na koljeno. Odrasli su ih pjevali djeci kao sredstvo zabave, uspavlivanja, podučavanja i oblikovanja njihova ukusa i jezika. Ove pjesmice su često sadržavale moralne poruke ili su služile kao sredstvo za učenje osnovnih pojmova i vještina, poput brojanja ili imenovanja boja.

Crnković i Težak (2002) navode tri najčešće oznake koje naglašavaju pripadnost knjige dječjoj književnosti. Prva oznaka se odnosi na autora knjige koji je namjerno napisao knjigu usmjerenu prema djeci. Druga oznaka je dječji nakladnik ili dječji odjel

u nakladničkoj kući koji izdaje knjige namijenjene djeci. Treća oznaka je da je knjiga namijenjena djeci i dostupna na policama knjižnica i knjižara koje su usmjerene prema djeci. Ove oznake su korisne jer pomažu roditeljima i knjižničarima u prepoznavanju knjiga koje su namijenjene djeci i koje su prilagođene njihovim interesima, razvojnoj dobi i sposobnostima.

2.1. Dječja književnost s ozbirom na dječji uzrast

Kako ističu Crnković i Težak (2002), u ranija vremena dječji pisci su pisali dječje knjige isključivo i samo se obraćajući djeci sve do šesnaeste godine jer do tada je to bilo razdoblje koje se smatralo djetinjstvom. U ovom novijem dobu prema 20. stoljeću razvija se književnost za mlađu odraslu dob koja počinje već između dvanaeste i trinaeste godine. „Knjiga je namijenjena djetetu ako tematikom privlači dijete i odgovara njegovim interesima, a izrazom ne nadilazi mogućnost dječje percepcije.“ (Crnković i Težak, 2002:9). Književnost za mlađu odraslu dob često ima složenije teme i likove, a stil pisanja je često sličan književnosti za odrasle, no prilagođen je lakšem razumijevanju i čitanju. Ovaj žanr književnosti također ima svoje specijalizirane nakladnike i autore, a najčešće se nalazi u odjelima knjižnica i knjižara namijenjenim za tinejdžere.

„Dječja književnost nije sluškinja ni pomoćnica pedagogije u bilo kojem njezinu smjeru, makar ona, upravo kao književnost i umjetnost, i te kako pridonosi odgoju.“ (Crnković i Težak, 2002:8). Ova izjava naglašava da dječja književnost nije samo alat za pedagoški rad, već da ima svoju vrijednost kao književnost i umjetnost. Dječja književnost može imati pozitivan utjecaj na odgoj i razvoj djece, ali njezina vrijednost nije samo u pedagoškom aspektu. Ona također ima estetsku, emocionalnu i kognitivnu vrijednost te može potaknuti razvoj mašte, kreativnosti, empatije i drugih važnih sposobnosti kod djece. Stoga, dječja književnost treba biti tretirana kao zasebna i važna grana književnosti te joj treba pristupati s poštovanjem i ozbiljnošću.

3. SLIKOVNICA

„ Slikovnica je prva dječja knjiga. A sve što je u životu prvo ima posebnu važnost i značenje.“ (Diklić, Težak i Zalar, 1996:343). Slikovnica je prva vrsta knjige s kojom se dijete susreće u životu. Kroz slikovnice djeca uče prepoznavati boje, oblike, riječi te se upoznaju s osnovnim konceptima poput brojeva, slova, veličine i sl. Slikovnice također razvijaju maštu, kreativnost, te potiču razvoj govora i jezika. Stoga su slikovnice važan alat u procesu dječjeg razvoja i obrazovanja ističu Diklić, Težak i Zalar (1996).

Crnković (1982) navodi da je slikovnica prva knjiga koju dijete od najranije dobi prima u ruke. Slikovnica kombinira slike i tekst, a često je tekst napisan rimom ili stihovima što djeci pomaže u učenju riječi i jezika. Također, slikovnice često obrađuju teme koje su bliske djetetu, poput obitelji, prijateljstva, životinja i drugih predmeta iz svakodnevnog života djeteta.

Narančić Kovač (2015) navodi kako je slikovnica važan oblik literature za djecu jer omogućuje djetetu da se upozna s knjigom, te razvija djetetovu maštu i kreativnost. Slikovnice sadrže priče koje su prilagođene dječjoj dobi i razumijevanju, te su često praćene slikama koje pomažu djetetu da bolje razumije priču. Slikovnica može biti od različitih materijala. Može biti od kartona, tekstila, papira pa i od plastike ili gume. Kako dijete raste, slikovnice postaju složenije, te se pojavljuju tekstovi i priče. Slikovnice pomažu djeci da razviju rječnik, kreativnost, empatiju i sposobnost razumijevanja složenih koncepta. Uz to, slikovnice su važne za razvoj vizualne pismenosti, odnosno sposobnosti razumijevanja i interpretacije vizualnih informacija.

Narančić Kovač (2015) ističe da je važno da slikovnice budu kvalitetne i sadrže priče koje su primjerene dječjoj dobi i razumijevanju. Također, važno je da su ilustracije privlačne i da pomažu u razumijevanju priče. Slikovnice mogu biti i odličan alat za razvoj kritičkog razmišljanja, te se mogu koristiti za poticanje različitih tema i vrijednosti poput prijateljstva, poštivanja različitosti, empatije i sl.

Majhut i Batinić (2017) navode zaključke Jana Amosa Komenskog koji ističe da slika i tekst mogu vrlo snažno djelovati na dijete. Jedan od njegovih glavnih doprinosa bila je teorija o didaktičkoj vrijednosti ilustracija u knjigama za djecu.

Prema Komenskom, slike i tekst zajedno djeluju na dijete na vrlo snažan način. On smatra da slike mogu pomoći djetetu da bolje razumije i zapamti sadržaj teksta te da mogu pobuditi dječju maštu i kreativnost. Slike također mogu pomoći u učenju novih pojmova i riječi te u razvijanju jezičnih sposobnosti. Komensky također smatra da ilustracije mogu imati emocionalni učinak na dijete. One mogu pobuditi osjećaj ljepote, ugone ili izazvati osjećaj nelagode, tuge ili straha. Stoga je važno da ilustracije budu primjerene dobi djeteta i da se koriste na odgovarajući način u knjigama za djecu.

Narančić Kovač (2015) naglašava kako se slikovnice razvijaju i napreduju zajedno s tiskarskom tehnologijom. Tako su se u počecima slikovnice uglavnom radile ručno i bile su prilično jednostavne, s tek nekoliko boja i jednostavnim ilustracijama. Međutim, razvojem tiskarske tehnologije slikovnice su postale sve raznovrsnije i bogatije, s puno više boja, detalja i živopisnijim ilustracijama. Slikovnica napreduje jednako kako napreduje i tisak. Razvoj grafike pruža slikovnici mogućnost da same slike govore umjesto teksta. Slikovnica doseže i svoj sjaj na način da sve više plijeni izgledom.

Narančić Kovač (2015) ističe kako se prvi na slikovnicu osvrnuo Milan Crnković u udžbenicima i priručnicima za učitelje te je naveo da je „ prva knjiga koju dijete dobiva u ruku“, i da je namijenjena samo predškolskom djetetu jer slikovnica govori više slikom nego riječima. Prema Crnkoviću (1982) glavna osobina slikovnice je savršena simbioza i sinkroniziranost teksta i slike. Ako prevladava više teksta nego slike, Crnković smatra da je to ilustrirana priča ili ilustrirana zbirka pjesama i to nije više slikovnica.

Crnković i Težak (2002) pojašnjavaju slikovnicu kao kombinaciju likovnog i književnog izraza koja se ne smatra tipičnom književnom vrstom. Slikovnice su kratke, teme su raznovrsne.

Prema namjeni, slikovnica može biti poučna ili umjetnička. Poučne slikovnice su ujedno i informativne jer u svom sadržaju poučavaju o svijetu, okolini, ljudima, životinjama, odnosno sve što je stvarno i djeca mogu naučiti. Umjetnička slikovnica ističe se po visokoj estetskoj vrijednosti i kvaliteti, te po tome što je obično rađena u maloj nakladi i namijenjena za darivanje. U njoj se ponekad nalazi samo ilustracija, bez teksta, a ponekad ima samo nekoliko rečenica teksta uz ilustracije. Takve

slikovnice mogu biti posebno vrijedne i značajne jer često nastaju u suradnji umjetnika i pisaca koji žele stvoriti vrhunsko umjetničko djelo za djecu. Osim toga, takve slikovnice mogu djeci pružiti jedinstveno iskustvo umjetnosti i pomoći u razvijanju njihove kreativnosti i umjetničkog senzibiliteta.

Hameršak i Zima (2015) navode da je slikovnica dvodimenzionalna po tome što sadrži likovni i tekstualni aspekt, a čak da je i trodimenzionalna jer posjeduje i osjetni, odnosno taktilni dio. U svojoj analizi navode da se u slikovnicama susreću brojni umjetnički elementi, kao što su kompozicija, boje, linije i oblici, što ih čini umjetničkim djelima. Međutim, ističu da se kod slikovnica umjetnost i književnost nerijetko tretiraju kao dva odvojena dijela, što dovodi do pitanja jesu li slikovnice umjetničko djelo ili književno djelo. Prema njihovoj analizi, slikovnica može biti i jedno i drugo, ovisno o načinu na koji se pristupa njenom stvaranju i interpretaciji. Ukoliko autor koristi likovne elemente i tekst jednako važno, te ako se ti elementi međusobno nadopunjuju i stvaraju zaseban umjetnički dojam, tada se slikovnica može smatrati umjetničkim djelom. S druge strane, ako tekst ima dominantnu ulogu, a ilustracije su samo dodatak koji ga prati, tada se slikovnica može smatrati književnim djelom. Ističe se da slikovnica nadmašuje kategorije literarnosti jer posjeduje skulpturalnost u vidu knjige kao taktilnog predmeta.

3.1. Put do prvih slikovnica

Prema Majhut i Batinić (2017) počeci prvih slikovnica razvijaju se u 19. stoljeću, ali sam pojam slikovnice javlja se i ranije u drugoj polovici 15. stoljeća, jer svaka knjiga u kojoj prevladavaju slike naziva se slikovnicom. Prva knjiga koja je imala tu ulogu bila je *Biblija*, nazivana knjigom siromašnih koja nastaje u kasnom Srednjem vijeku i namijenjena je slabije obrazovnoj populaciji. Bila je to prva knjiga u kojoj je slika imala dominaciju nad tekстом a prenosila je sadržaje Svetog pisma.

Majhut i Batinić (2017) ističu da je prva knjiga s dominacijom slika bila *Biblia pauperum* (u prijevodu Biblija siromašnih). Nastaje u srednjem vijeku i prenosi sadržaj Svetog pisma svim neukim i slabije obrazovanim vjernicima. Bila je najpopularnija i najrasprostranjenija knjiga u kasnoj dobi srednjeg vijeka krajem 14. i početkom 15. stoljeća. Kasnije se javlja i kao prva drvorezna knjiga u drugoj polovici

15. stoljeća. Drvorez je najstarija tehnika i u Europi je prisutna već od 14. stoljeća. U drvoreznim knjigama prevladavali su motivi sa slikama i nešto teksta.

Jan Amos Komensky bio je češki pedagog koji je napisao djelo *Orbis sensualium pictus* (Osjetilni svijet u slikama), koje je objavljeno 1658. godine u Nurnbergu. Knjiga je izdana u više od dvjesto izdanja i mnogobrojnih prijevoda, a smatraju je čak i prvom dječjom slikovnicom i prvim ilustriranim udžbenikom te su je proglasili najboljom dječjom knjigom ikad objavljenom, ali nije nikada objavljena na hrvatskom jeziku. U navedenoj knjizi Komensky je napravio Kopernikanski obrat pomoću kojeg je shvatio da su djeca drugačija od odraslih te im se obratio drugačijim načinom: „Treba im se obratiti prije slikom nego pisanom riječju.“ (Majhut i Batinić, 2017:44).

Crnković i Težak (2002) ističu stajališta Komenskog kako poučavanje treba biti od osjetila iz zapažene okoline i svijeta. Slike su mu pružale mogućnost da njima poučava siromašne i nepismene, ali ujedno je pružao mogućnost proširivanja znanja onima koji su u to vrijeme bili pismeni i znali čitati.

Majhut i Batinić (2017) dalje navode kako je u drugoj polovici 19. stoljeća slikovnica dosegla svrhu da kao medij prenosi načela i vrijednosti građanskog odgoja prema djeci predškolskog uzrasta. To se dogodilo kao rezultat promjena u društvu i obrazovnom sustavu, koje su prouzročile potrebu za novim medijima koji bi mogli prenijeti društvene i moralne vrijednosti na djecu na način prilagođen njihovom uzrastu. Na taj način, pomoću slika i malo teksta, djeci se prenosilo znanje o obiteljskom životu i okruženja u kojem su živjeli. Krajem 19. stoljeća nastaju slikovnice koje su vrlo atraktivne svojim izgledom, imaju i razne pomične elemente. Za dizajn slikovnice-igračke zaslužan je slikar Lothar Meggendorfer. Za božićni poklon izradio je slikovnicu za sina i tako nastaju slikovnice vrlo jakih i atraktivnih boja u više dimenzijskom obliku s pomičnim elementima. Njegove su slikovnice bile jako popularne i izlazile su u brojnim europskim zemljama. Nastale su i prve slikovnice iskakalice. Majhut i Batinić (2017) nadalje ističu da se u drugoj polovici 19. stoljeća slikovnica razvila kao vrsta dječje knjige sa slikom kao ključnim obilježjem, a ističu se i poznati autori i ilustratori toga doba, Ludwig Riichter, Oskar Pletsch, Hoffman, Lear, Busch, Meggendorfer. Komponenta slike i likovnog izričaja postaje dominantnija u odnosu na tekst. Pred kraj 19. stoljeća nastaju i prve umjetničke slikovnice.

4. ODNOS SLIKE (ILUSTRACIJE) I RIJEČI

Narančić Kovač (2015) navodi kako krajem šezdesetih godina 19. stoljeća u Hrvatskoj raste zanimanje za slikovnicu. Centar za odgoj na državnoj razini oformio je skupinu suradnika među kojima su bili književnici, likovnjaci, odgojitelji i pedagozi te je na taj način praćen tijek i proučavanje dječje slikovnice. Ova skupina stručnjaka analizirala je slikovnice koje su se tada nalazile na tržištu i njihovu kvalitetu. S pedagoškog stajališta u to vrijeme na slikovnicu se imalo pogled da je vrlo važan faktor u odgoju djece. Ranka Javor je uredila zbornik „Kakva je knjiga slikovnica?“ i u njemu pokreće diskusiju da je slikovnica knjiga pa i onda kada je i igračka. Godine 1972. radovi sa stručnog skupa „Slikovnica prva knjiga djeteta“ objavljeni su u tada posebnom dijelu časopisa „Umjetnost i dijete“. Slika ili ilustracija u slikovnici, prema daljnjim istraživanjima, bila je u većini kompleksnija i originalnija u odnosu na pisani tekst koji se odnosio te da tekst nije nužno uvijek opisivao sve na slici. Slikovnica se i danas razmatra kao medij koji nosi zajedništvo slike i teksta i pruža put, uz metodički pristup, da na vrlo prihvatljiv način vodi dijete prema tekstu.

Kako dalje navodi Narančić Kovač (2015), istraživanjem slike i teksta bavili su se mnogi teoretičari. Prema Schwarcz (1982) slikovnica ima dvostruko značenje književnoga djela i verbalno s vizualnim ne može biti jedna sastavnica. Navodi da se slikovnica sastoji od dva elementa, vizualnog i verbalnog, koji se međusobno prožimaju i nadopunjuju. Vizualni elementi pružaju dječjem čitatelju informacije koje su bitne za razumijevanje priče, a verbalni element daje strukturu i smisao priči. Stoga je važno da vizualni i verbalni elementi zajedno grade priču i da ne postoji razdvojenost između njih. Moebius (1990) tvrdi da su slika i tekst usko povezani te su jedna cjelina. Doonan (1986) je prema svom istraživanju zaključio da čitatelj sam spaja jednu cjelinu slike i teksta prilikom čitanja. Stephens (1992) u svom zaključku smatra da su slike i tekst dvije podjednako važne komponente koje čine slikovnicu, te da su međusobno ovisne jedna o drugoj. Ilustracije i tekst trebaju se međusobno nadopunjavati i povezivati kako bi stvorili jedinstvenu priču. On ističe da se vizualni elementi ne smiju koristiti samo kao dekoracija ili ilustracija teksta, već kao sastavni dio priče. Tekst i slike trebaju raditi zajedno kako bi stvorili smislenu i kreativnu priču. „Ipak svi su suglasni da je slikovnica jedinstvena vrsta, koja se odlikuje vizualnim i

verbalnim diskursom, iako ih rijetki tako zovu, i iako mnogi u slikovnici pogrešno nalaze dvije priče, ili čak dvije pripovijedi.“ (Narančić Kovač, 2015:51).

Sama funkcija ilustracije u slikovnici kod djeteta može potaknuti razvijanje osobnog umjetničkog ukusa koje dijete u ranijoj dobi još uvijek nema. Takva uloga slikovnice je prije svega odgojna i na taj način dijete ulazi u svijet odraslih. Hameršak i Zima (2015) ističu da dijete u ranoj dobi nema dovoljno razvijenu percepciju te slika (ilustracija) potiče i razvoj osjetila.

Hameršak i Zima (2015) se pozivaju na riječi teoretičara i profesora umjetnosti Konrada Langa, koji ističe kako slikovnica ne bi trebala biti ponuđena u obliku umjetničkog djela jer dijete nema dovoljno razvijenu percepciju. Slikovnica bi prije svega trebala biti zabavnog oblika i prema promatranju može biti u didaktičku svrhu. Smatra se da djeca najviše uče kroz igru i zabavu te da bi slikovnice trebale biti izvor zabave za djecu.

Dobra slika ili ilustracija utječe i na razvoj emocionalnog stanja, na intelektualni razvoj te daljnji pogled u svijet odraslih. Djeca sama mogu prema svojoj mašti i onome što vide na ilustraciji proizvesti tekst. Ilustracija bi trebala biti nužna pa čak i sveprisutna u gotovo svakom dječjem književnom djelu. Dobar ilustrator ne treba biti samo dobar kao slikar nego treba poznavati dječji život i dječju maštu. „Jedna slika vrijedi deset tisuća riječi“ (Kos-Paliska, 1997:92).

5. PRVE HRVATSKE SLIKOVNICE

Prema Majhutu (2020) hrvatski čitatelji su sve do 1815. godine poznavali samo slikovnice na njemačkom jeziku. Kroz naredno desetljeće razvila se i navika čitanja njemačkih slikovnica, a javila se i potreba za prevođenjem. Poznatije njemačke slikovnice bile su Bilderbuch, A B C und Bilderbuch für kleine Knaben, mit französischem Text (slikovnica za male dječake). Bile su to vrlo luksuzne ilustrirane knjige koje su bile namijenjene djeci mlađe dobi. U 1854. godini objavljena je prva hrvatska slikovnica koju objavljuje nakladnik Alajos Bucsánszky pod nazivom „Mala obrazna Biblia“. Kako su nastajala ilustrirana djela potrebno je bilo i definirati, odnosno dati naziv novoj književnoj vrsti. Bili su prijedlozi kao slikovnjak i slikaruša, ali kako se pojavljuje i prvi hrvatski nakladnik slikovnica Lavoslav Hartman, tako je utvrđen naziv nove hrvatske književne vrste, slikovnica. Isti autor kasnije objavljuje i prve slikovnice na hrvatskom jeziku pod nazivom „Domaće životinje i njihova korist“ (1863) i „Mala zvěrnica za zabavu i pouku mladeži“ (1864).

6. VRSTE SLIKOVNICA

Sukladno vremenu u kojem se nalazimo i slikovnica se mijenja, ali ne mijenja se njena namjena i uloga u samom odgoju. Za razvoj kasnije čitalačke pismenosti, učenje društvenih vrijednosti i kasnijeg uspjeh u školi, slikovnica je važna odnosno samo djetetovo uživanje u njoj.

Crnković i Težak, (2002) slikovnice su podijelili na: umjetničke, informativne, spoznajno-pojmovne i problemske. Umjetničke slikovnice odlikuju vrhunskim ilustracijama koje su detaljne, kreativne i pune boja. One se često koriste za pripovijedanje priča koje se ne mogu reći samo riječima, ili za izražavanje osjećaja i ideja na nov i inovativan način. Informativne slikovnice imaju za cilj prenijeti određene informacije o stvarnom svijetu, prirodi, društvu, povijesti, kulturi i slično. One obično sadrže ilustracije i kratke tekstove koji objašnjavaju temu koja se obrađuje. Spoznajno-pojmovne likovnice obično imaju za cilj prenijeti djetetu nova znanja i pojmove o svijetu koji ga okružuje. Ove slikovnice mogu uključivati jednostavne ilustracije koje pomažu u vizualnom razumijevanju pojmova, kao i kratke tekstove koji objašnjavaju pojmove koji se obrađuju. One se najčešće koriste u ranom djetinjstvu kako bi djeca stekla osnovna znanja i riječi o svijetu. Problemske slikovnice se fokusiraju na obrađivanje različitih društvenih tema koje se odnose na probleme s kojima se djeca mogu susresti u svakodnevnom životu. Cilj im je potaknuti djecu na razmišljanje i pomoći im u razvijanju vještina koje će im pomoći u suočavanju s različitim problemima i izazovima.

Batarelo Kokić (2015) slikovnice dijeli na one za početne čitače koju djeca mogu čitati sama ili uz pomoć odrasle osobe. Slikovnice koje se vezuju uz određeni koncept mogu doprinijeti učenju jer djeca savladavaju upoznavanje s raznim bojama, brojevima, oblicima ili veličine. Slikovnice u digitalnom formatu uključuju velik broj sastavnica i njihovu složenost. Ovakva slikovnica uključuje animacije u digitalnom obliku, interakciju prilikom korištenja, razne igre koje mogu proširiti ili nadopuniti određenu temu. Slikovnice igračke su najčešće, najraširenije i najviše zastupljene. Prve su takve bile kartonske slikovnice sa debljim i zaobljenim stranicama. Druge su popularne pop-up ili trodimenzionalne ilustracije slikovnice koje su atraktivne prilikom samog otvaranja. Treće su bile preklopnice koje su u određenim dijelovima skrivale

određene dijelove slike. Četvrte su bile slikovnice s izrezima odnosno izrezani su neki dijelovi kako bi tema bila zanimljivija na način da su neki dijelovi prije skriveni a kasnije se otkrivaju. Slikovnice u stihovima uključuju pjesmice, brojalice i igre riječima u rimi koje na neki svoj način pozivaju na igru djeteta da prepozna ili dovrši stih koristeći se maštom i izmišljanjem.

7. FUNKCIJA SLIKOVNICA

Svrha slikovnice prema Čačko (2000) je da doprinese dječjem razvoju kroz različite vidove učenja, poput razvoja govora, rječnika, sintakse i pismenosti, kao i razvijanju empatije, socijalnih vještina i kritičkog mišljenja. Slikovnice mogu prenositi i moralne i društvene vrijednosti, te na taj način doprinosti formiranju dječjeg svjetonazora i etičkih načela. Prema funkciji slikovnica postoje: informacijsko-odgojna, estetska, zabavna, iskustvena, govorno-jezična funkcija. S obzirom na navedeno, može se zaključiti da je slikovnica multifunkcionalni materijal za čitanje.

Kao što navodi Čačko (2000), zabavna slikovnica može biti odličan uvod za djecu u svijet knjiga i čitanja, jer se na taj način stvara pozitivan odnos prema čitanju i učenju općenito. Zabavna slikovnica također može biti učinkovit alat za razvoj dječje mašte i kreativnosti, jer djeca putem nje mogu istraživati nove ideje i koncepte na kreativan način. Djeca se mogu identificirati s likovima i situacijama, te tako lakše usvajaju vrijednosti i znanja.

Informacijsko-odgojna slikovnica prema Čačko (2000) pomaže djetetu da razvija mišljenje, vezu između pojmova, da pronađe potrebne informacije koje su mu potrebne, da riješi problem kojeg dijete još nije ni svjesno. U ovim slikovnicama dijete dolazi do raznih otkrivanja i tema koji mogu usko povezati s osjećajima i događajima.

Čačko (2000) i Crnković i Težak (2002) slažu se da spoznajna slikovnica djetetu pomaže utvrditi znanje. Dijete dobiva povratnu informaciju da je ispravno ono što je naučilo.

Nikolajeva (2003) navodi da iskustvena funkcija slikovnice pruža djetetu mogućnost da na zabavan i zanimljiv način nauči o nečemu što ne može doživjeti kroz osobno iskustvo (nasilje, ratne teme, zemlje i kulture življenja).

Čačko (2000) ističe da estetska funkcija slikovnice kod djeteta izaziva prvenstveno osjećaje. Dijete razvija osobni ukus prema nečemu što je lijepo, privlačno i na taj način slikovnica kao knjiga zaokuplja djetetovu pažnju te postaje i užitak.

U govorno-jezičnoj funkciji slikovnica pomaže djetetu da razvija svoj rječnik, da usvaja predčitalačke vještine te odnos i funkciju samog teksta u slikovnici.

8. PROBLEMSKA SLIKOVNICA

Čačko (2000) ističe da je slikovnica je nezaobilazni medij u djetetovom životu i njegovom odrastanju. Ranije su dječje knjige i slikovnice služile najviše u odgojne svrhe s temom prema vjeri, moralu i odgoju. Funkcija slikovnice je da omogući djetetu razvoj osobnog mišljenja, da razumije vezu među pojmovima i pojavama, da dođe do potrebnih informacija te kako da si olakša put ka rješavanju problema.

Zalar, Kovač-Prugovečki i Zalar (2009) ističu kako sve do danas mnogi teoretičari nisu uspjeli postaviti definiciju problemske slikovnice. Jedna od teorija je da problemska slikovnica prenosi životnu situaciju u kojoj se dijete može naći. Na taj način autor slikovnice iznosi rješenje koje može pomoći. Druga teorija o problemskoj slikovnici je da ona kao takva iznosi određeni problem, ali pomoć ili rješenja nema, odnosno nije ni ponuđeno. Sam odnos slike i teksta ključan je hoće li slikovnica biti problemska ili ne. Treća teorija je da nije bitan problem nego način kako je predstavljena djetetu odnosno čitatelju.

Kako navode Zalar, Boštijančić i Schlosser (2008), slikovnica obuhvaća sve više životnih tema i nije sve uvijek prikazano lijepo. Svaka dobra slikovnica može biti problemska ukoliko su u njoj obuhvaćena razna pitanja o životu i nije bitno je li starije produkcije ili je suvremenija.

Jerabek (2016) smatra da svaka svaka slikovnica pobuđuje u djetetu razne osjećaje i emocije. Sama ilustracija pobuđuje razne osjećaje kod djece. Ilustracija je pokretač za vizualnu prezentaciju problema koji se obrađuje u priči. U početku je dominantna, a kasnije ju nadopunjuje tekst i dijete na taj način neverbalno komunicira. Ilustracije u problemskim slikovnicama mogu biti posebno korisne u poticanju djece da razmišljaju o rješavanju problema na kreativan način. Ilustracije mogu prikazati različite mogućnosti za rješavanje problema, što može pomoći djeci da razviju svoje kritičko razmišljanje i sposobnost donošenja odluka. Problemska slikovnica se koristi, pogotovo u današnje moderno doba, kao pomoć djetetu da prevlada neki problem. Razne su teme u problemskoj slikovnici (razni unutarnji osjećaji, odnosi u ponašanju u obitelji ili društvu..). U današnje vrijeme najčešće su teme o obitelji (rastava, smrt, selidba, bolest).

Prema Barat (2019), problemske slikovnice se razlikuju od tradicionalnih slikovnica po tome što je njihov sadržaj takav da se često ne pojavljuje u standardnim slikovnicama. Cilj ovakve vrste slikovnice je educirati i informirati djecu o važnim društvenim problemima, kao i potaknuti ih na razmišljanje i razgovor o njima. Osjećajima i njihovom reakcijom na pojedine događaje, dijete uči o sebi. Važno je što više razgovarati s djetetom o njegovim osjećajima te je važno i prepoznati emociju koju dijete pokazuje. Zato su problemske slikovnice velika pomoć roditeljima i odgojiteljima. Djeca u većini slučaja ne znaju na pravi način reći, pokazati svoje osjećaje i upozoriti odrasle da im je potrebna pomoć. Zato je problemska slikovnica sve češće prisutna u obiteljskim domovima i odgojno-obrazovnim ustanovama pa čak i u dječjim bolnicama da bi djeci pružila pomoć i odgovore. Djeca imaju vrlo razvijenu maštu te se lako poistovjećuju sa sebi omiljenim likom pa se tako vrlo lako mogu poistovjetiti i s likom iz slikovnice. Priče problemske tematike i terapijskog učinka su sa svojim konceptom usmjerene prvenstveno prema djetetu. One poznaju pravi put prema djetetu i njegovim osjećajima. Svrha problemske slikovnice je da pomogne djetetu da se prepozna u njemu bliskoj situaciji ili problemu i da samo dođe do zaključka bez da mu se nameće, samo da ga se usmjeri ukoliko mu je potrebno. Pri odabiru problemske slikovnice treba pripaziti na dob djeteta i na trenutni problem s kojim se dijete susreće.

9. SERIJE PROBLEMSKIH SLIKOVNICA

Problemske slikovnice često se objavljuju u serijama kako bi se obuhvatili najčešći ili srodni problemi s kojima se djeca susreću u svakodnevnom životu. Kroz seriju slikovnica, djeca mogu razvijati različite vještine i sposobnosti, poput kritičkog razmišljanja i donošenja odluka. Objavljivanje problemskih slikovnica u serijama omogućava djeci da se bolje upoznaju s likovima i situacijama te da steknu dublje razumijevanje problema koje se obrađuje. Također, serije problemskih slikovnica često se koriste u obrazovne svrhe, jer pomažu u razvijanju emocionalne inteligencije i socijalnih vještina kod djece.

9.1. 5 Tinovih savršenih rješenja

U ovoj seriji problemskih slikovnica glavni lik je dječak Tin koji ima psića po imenu Buha. Na samom početku svake slikovnice, Tin uvijek predstavi sebe i svog psića Buhu i istakne kako njih dvojica provode vrijeme u zajedničkom druženju i igri. U svakoj slikovnici upoznajemo i otkrivamo u kakvom se problemu našao Tin. U slikovnicama je prikazan način na koji je Tin osmislio pet savršenih rješenja za probleme s kojima se suočio. S obzirom na uzrast, set problemskih slikovnica 5 Tinovih rješenja namijenjen je djeci rane i predškolske dobi. Tvrđog je uveza s dvadeset stranica. S obzirom na strukturu izlaganja slikovnice su tematske. U sadržajima dominira svakodnevni život, igra, mašta, životinje, obiteljski dom i vanjski svijet. Prema sudjelovanju recipijenta, ovim slikovnicama je potrebno posredovanje odrasle osobe. Prema tehnici oblikovanja slikovnice su fotografske. Kroz ilustracije i slike objašnjeni su pojmovi. Tekst je vrlo jasan, kratak i ne dominira u odnosu na ilustraciju, pisan je tako da dijete može povezati glas i slovo. Sve je u skladu s potrebama i interesima djeteta.

U slikovnicama se problematiziraju teme i situacije koje su sastavni dio dječjega života, a nerijetko djeci predstavljaju veliki izazov s kojim se ne znaju nositi i koji u njima izazivaju spektar osjećaja koje ne znaju prepoznati ili na primjeren način izraziti (strah, ljutnja, sram, gubitak voljenih, životne promjene). Na posljednjim stranicama slikovnica nalazi se „SOS za roditelje“. Za taj dio zaslužna je talijanska psihologinja

za kognitivnu-bihevioralnu psihoterapiju, Chiara Piroddi, koja kroz pet vrlo jasnih i jednostavnih rješenja, nudi savjete i pomoć malima i velikima u određenim situacijama i problemima. Piroddi je ujedno i autorica cijele serije slikovnica „5 Tinovih savršenih rješenja“.

Slika 1: Serija slikovnica „5 Tinovih savršenih rješenja“

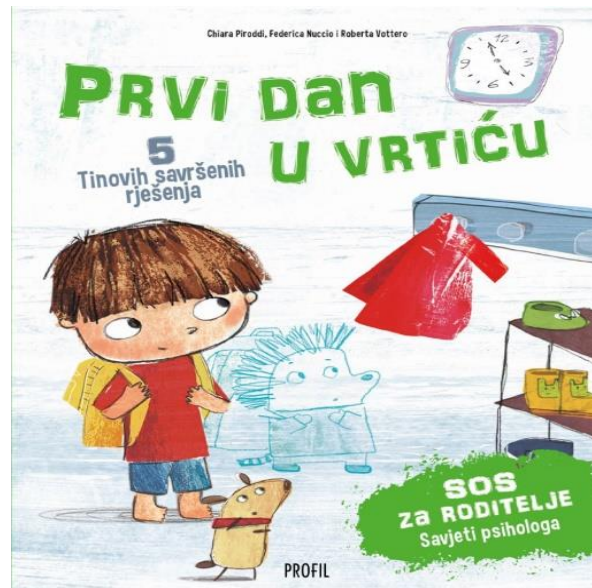

9.1.1. Prvi dan u vrtiću

U ovoj slikovnici tematizira se često prisutan strah i briga djece i roditelja prije polaska u vrtić. Tin je jako privržen svom ljubimcu psiću Buhi i uvijek na početku slikovnice predstavi sebe i njega. U ovoj slikovnici Tin ističe da se uz svog psa ne boji ničega. Tin je jako zabavan i maštovit dječak. Prije samog odlaska u vrtić, roditelji su Tinu sve objasnili, o čemu i on svjedoči riječima: „Mama i tata sve su mi sto put objasnili: zajedno ćemo doći pred vrata vrtića, skinut ću jaknu i navući modre papučice s crvenim zmajevima.“ (Piroddi 2021c:3). Nakon toga, Tin bi trebao pozdraviti roditelje i ostati u vrtiću sve do ručka jer tada će tata i mama doći po Tina. Sve je jako dobro Tin razumio, ali njegov trbuščić nije i u sebi je povikao: „ne mogu ostati sam“ Prirodi (2021c:4). Tin je sad već bio jako uzbuđen, nije mogao normalno ni disati, stisnuo se uz roditelje te je kroz jecaj i suze pomislio: „Kako me možete

ostaviti ovdje? Ja želim bit s vamaaa!!!“ Prirodi (2021c:6). Dok je Tin stajao s roditeljima, u glavi su mu se rojili vrlo kreativni postupci koji bi roditelje mogli natjerati da ga ne ostave u vrtiću. Mislio je da bi mogao zaliti noge pa da pusti korijenje kao stablo i da tako ostane s tatom i mamom.

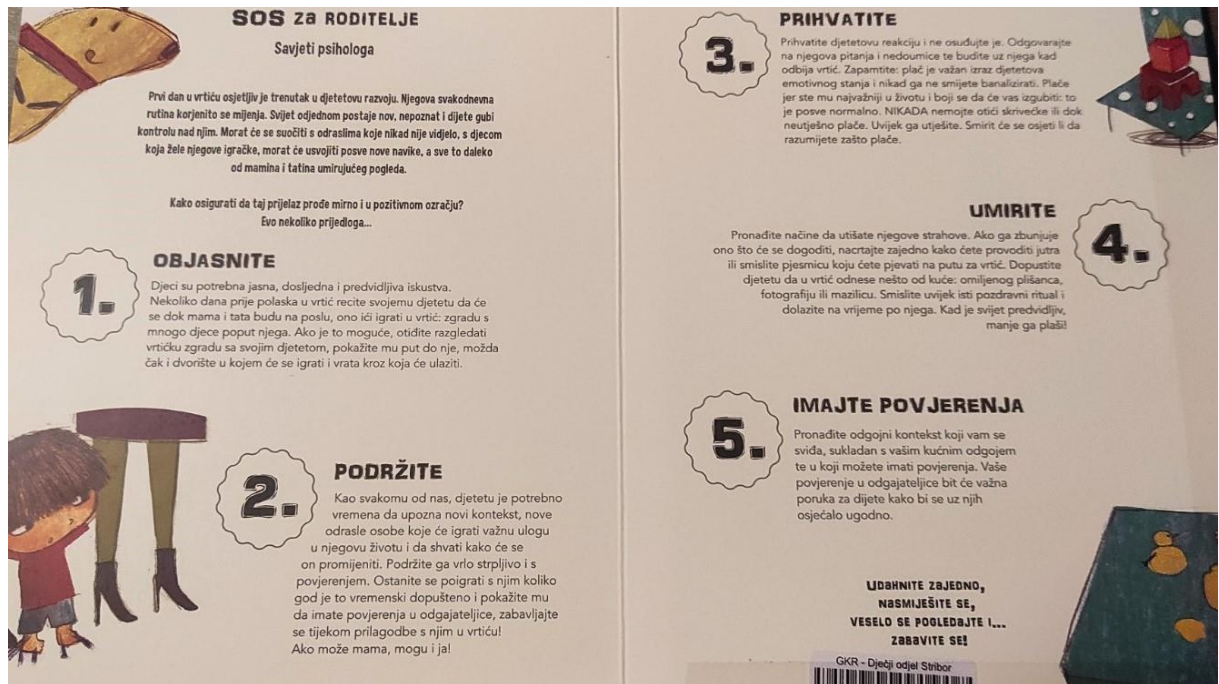
Slika 2: Slikovnica „Prvi dan u vrtiću“

I dalje je Tin tražio rješenja: „Mogao sam se smanjiti na veličinu gumba i zavući se u maminu torbicu pa otići s njom na posao!“, „Mogao sam od kocaka sagraditi divovski most pa odjuriti i otklizati se do tatina ureda!“ Prirodi (2021c:9). I dalje je Tin razmišljao kako bi bilo dobro povezati svoju i maminu ruku s klupkom vune i kad bi mu nedostajala mama samo da povuče i ona bi se vratila. Pored prozora je bio i mislio da izradi puno malih papirnatih aviona koji bi poletjeli prema tati i ponесли Tinove misli. Na kraju Tin je bio vrlo zadovoljan jer su mu njegove ideje, ma kako neobične bile, pomogle i osjećao je kao da su njegovi roditelji stalno uz njega pa čak i izdaleka. Tinova priča šalje poruku da možemo smisliti rješenja koja nam pomažu u suočavanju sa strahovima i izazovima, te da se možemo osjećati podržano, čak i kada su naši roditelji ili voljene osobe fizički daleko. Osjećaj sigurnosti i podrške može dolaziti iznutra, iz naših vlastitih ideja i načina razmišljanja. Tin je u vrtiću upoznao i nove simpatične prijatelje i da je u vrtiću mnogo više igračkaka nego u

njegovoj sobi, a svaki put bi tugu utješila nasmiješena teta i zagrlila bi ga te bi sva tuga je nestala.

Slika 3: SOS za roditelje „Prvi dan u vrtiću“

Za odlazak prvog dana u vrtić svaki roditelj trebao bi ranije pripremiti dijete da stres bude što manji. Ono što se prije svega može učiniti su i povremene šetnje te odlasci i promatranje samog objekta vrtića te kratkotrajni odlasci i upoznavanje. To su sve pripreme koje su isto tako dobrodošle kao i Tinova priča u slikovnici „Prvi dan u vrtiću“. Na samom kraju slikovnice nalaze se upute roditeljima kako pomoći djeci pri savladavanju straha od odvajanja pri odlasku u vrtić. Autorica je kroz pet koraka istaknula na koji način roditelji ili druge odrasle osobe mogu pomoći djetetu pri savladavanju ovog životnog koraka. Prvi korak je da djeca trebaju objašnjenje za promjenu koja nastaje. Drugi korak je podrška uz razumijevanje i strpljenje dok dijete upoznaje novi svijet i okolinu oko sebe. Treći korak je prihvaćanje djetetove reakcije bez osude i da dijete osjeća da smo uz njega i kad nešto ne želi a u ovom primjeru dijete najčešće plačem izražava emociju. Četvrti korak je pomoći djetetu da se umiri i prevlada strah (zajednički crtež, pjesmice, rituali). Peti korak je ključan u daljnjem napredovanju svih koraka ispred, a to je povjerenje. Prije svega roditelj treba imati i

pokazati povjerenje prema odgojitelju, na taj način svojim modelom dati poruku djetetu da bi se osjećalo ugodno.

9.1.2. Bojiš li se mraka?

U ovoj slikovnici obrađuje se tema koja je vrlo česta među malom djecom. Djeca neovisno o dobi u kojoj se nalaze, često proživljavaju strah od mraka. Na samom početku Tin pozdravlja i predstavlja svog ljubimca i nabraja što njih dvojica sve rade: „Slušamo priče. Promatramo oblake. Igramo se u parku. Kotrljamo se. Sve radimo zajedno.“ Piroddi (2021a:1,2). Kada se spustila noć i Tin je već bio u svom krevetu, začuo je „te čudne, nepodnošljive zvukove iz svojega ormara.“ Prirodi (2021a:3). Tina je bilo jako strah, mislio je da je to čudovište. Tin više nije volio noć koja je za njega „postala prava mora!“ upitao je: „Je li se i tebi dogodilo što slično?“ Prirodi (2021a:4).

Slika 4: Slikovnica „Bojiš li se mraka“

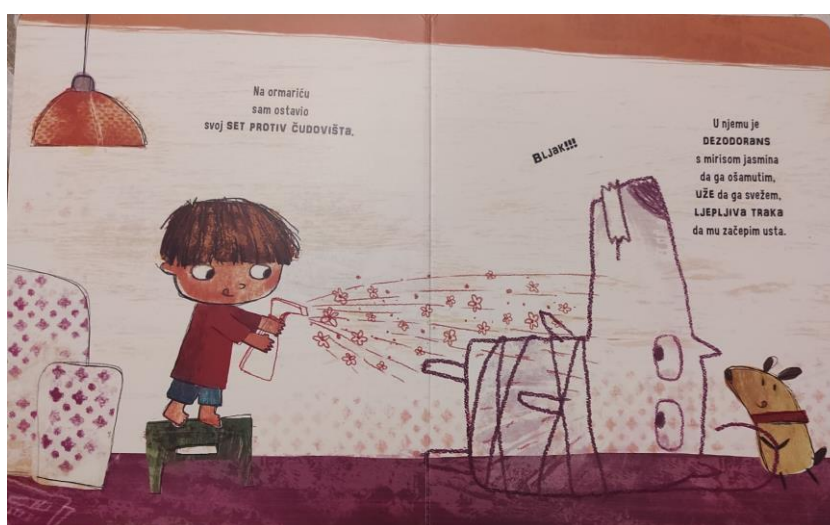

Ovim pitanjem je na samom početku autorica istaknula da se dijete koje sluša ili čita slikovnicu, može poistovjetiti s Tinom. Strah je u Tinu sad već sasvim prevladao: „drhtao sam kao prut, zubi su mi cvokotali poput praporaca i znojio sam se..“ Prirodi

(2021a:5), govorio je Tin i samo mu je bilo na umu kako da se sakrije. Sad je već počeo smišljati rješenja kako da pobijedi mrak. Prvo što je pokušao, ostavio je upaljenu svjetiljku koja je bila u obliku medvjeda jer mislio je da se „čudovišta boje svjetla i raspadnu se kao prhki keksi kad ih zabljesne“ Prirodi (2021a:8). Kasnije je mamu zamolio da mu pročita slikovnicu o hrabrom vitezu i dok Tin sluša priču misli: „imam osjećaj da sam nepobjediv, a čudovište se ne usuđuje približiti mojemu željeznom maču“, Prirodi (2021a:9).

Kasnije je Tin zamolio i tatu za pomoć da ostane s njim dok ne zaspi jer tatin čvrsti zagrljaj će ga zaštititi od svakog čudovišta. Smislio je Tin i da odjene pidžamu sa znakom superjunaka, zamišljao je kako leti i vidi čudovište: „i uplašiti ga svojim mišićima“, Prirodi (2021a:14). Još jedno rješenje smislio je Tin tako da je na ormariću ostavio set protiv čudovišta. U tom setu bilo je zaista zanimljivih stvari: „dezodorans s mirisom jasmina da ga ošamutim, uže da ga zavežem, ljepljiva traka da mu začepim usta.“ Prirodi (2021a:16).

Slika 5: „Set protiv čudovišta“

Tako je Tin uspješno savladao strah od mraka. Bio je uvjeren da je jedno od njegovih rješenja „upalio“ jer se više nije bojao čudovišta. Na kraju Tin je upitao djecu: “Zašto i ti ne isprobaš neko od mojih pet rješenja pa ćeš se osjećati snažnije od svakog čudovišta koje se skriva u mraku?” Prirodi (2021a:18).

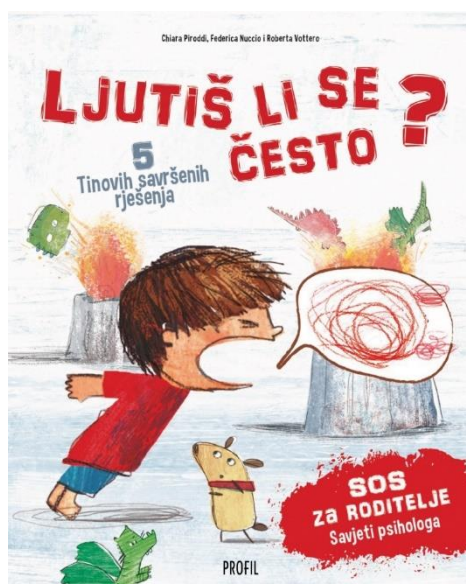
Na kraju i ove slikovnice stoje upute i savjeti za roditelje. Autorica navodi da je strah važan za razvoj jer na taj način se prepoznaje opasnost i učimo se štititi. Važno je da dijete može na neki svoj način podijeliti osjećaj straha i da zna da ga isto tako

može savladati. Jednako slijedi pet korisnih savjeta koje Priodi (2021a) nudi i mogu biti od velike pomoći. Prvi korak je pažljivo i uvijek slušati dijete dok govori o svom problemu. Drugi korak je podrška. Bitno je da dijete osjeti da je prihvaćeno sve što govori, bez izrugivanja ili osude. Uvijek djetetu pružiti topao zagrljaj i da zna da nije samo. Treći korak je da dijete dobije racionalno objašnjenje za svoj osjećaj. Potaknuti i objasniti da je strah sasvim normalan jer se na taj način uči zaštititi. Četvrti korak je da dijete podsjetimo da se i ranije našlo u situacijama, u kojima je bilo suočeno sa strahom i da je takvu situaciju prevladalo. S ovakvim postupkom dijete se bodri i ističe se da se može izboriti sa strahom. Zadnji i peti korak koji autorica nudi je poštivanje odluke djeteta. Dijete treba samostalno odlučiti i osjetiti kad je spremno da se oslobodi straha i da ga se ne prisiljava da to učini Priodi (2021a).

9.1.3. Ljutiš li se često?

Djeca, kao i odrasli, imaju pravo na ljutnju. U svakom trenutku djetetovog odrastanja i sazrijevanja poželjno je da izražava emocije. Kada dijete ne može podnijeti nečiji postupak, stvara se reakcija na neispunjene želje u vidu ljutnje ili bijesa. Tin je u ovoj slikovnici bio ljut jer mu je prekinuta igra i treba ići u krevet, odnosno na spavanje. Slikovnica započinje kao i prethodne slikovnice iz istog serijala. Na prvim stranicama prikaz je dječaka Tina i psića Buhe. Tin ističe da se najviše od svega voli igrati sa svojim ljubimcem, „Da se mene pita, nikada se ne bih prestao igrati s Buhom!“ (Piroddi, 2021b:2). Zanimljive su te njihove zajedničke igre. Tin i Buha grade skrovišta za igračke pod krevetom, crtaju nogama, maskiraju u dinosaure. Sve je to bilo jako uzbudljivo dok jedan dan Tinov tata nije ušao u sobu i rekao: „Vrijeme je za krevet!“ (Piroddi, 2021b:2). Tinu se nije svidjelo da sad odmah treba napustiti igru i ići na spavanje. Ljutio se jer je tata bez najave ušao u sobu pa je glasno povikao: „Neću!“ (Priodi 2021b:3), ali tata nije odustajao te je ponovio da je vrijeme za ići u krevet i na spavanje. U Tinu je proradio toliki bijes i ljutnja, bacio se na tepih i počeo rukama i nogama lupati po podu, a igračke su letjele u zrak.

Slika 6: Slikovnica „Ljutiš li se često“

Svake večeri bilo je isto, Tin se jako ljutio. Razmišljao je da to treba riješiti. Mislio je ako se pretvori u zmaja i ako ispuše ljutnju i odleti neće morati u krevet. Tin je htio toliko jako plakati da se napravi bujica suza da nastane poplava i da odnese Tinov krevet. Mislio je Tin da će i to pomoći da izbjegne odlazak na spavanje. Sljedeće što je Tin pokušao jest da se sakrije u ormar, a to je i učinio i tamo nastavio igru i stavio natpis: „Zabavljam se ne smetajte mi!“ (Prirodi 2021b:11). Tin je s mamom izradio pješčani sat i na taj način je znao koliko mu je ostalo vremena za igru. Sjetio se Tin i predložio roditeljima da dođu u njegovu sobu i pročitaju njegovu omiljenu priču u krevetu. Ovo je Tin izvrsno smislio kao rješenje, jer mu se i najviše sviđelo, tako da je jedva čekao da završi s igrom, pospremi igračke, pa da se druži s mamom i tatom uz čitanje priče. Priznaje Tin da i dalje ponekad osjeća ljutnju, ali više ne plače jako i ne viče glasno i ne baca igračke. Svaku večer prije spavanja Tin se u krevetu druži s mamom i tatom i zato jedva čeka pospremiti igračke jer tako može ostati još malo budan. I tako je Tin zavolio odlazak na spavanje. Kao kod svake slikovnice u ovoj seriji i ovdje je autorica ponudila svojih pet savjeta koji mogu pomoći roditeljima da pomognu djetetu u savladavanju bijesa ili ljutnje. Prvi savjet je prihvaćanje djetetovih emocija i reakcija u takvim trenucima. Važno je da dijete ne bi trebalo odustati od izražavanja svojih emocija jer može odrasti bez samopouzdanja.

Slika 7: „Tin plače i suze nose krevet“

Za roditelja je to vrlo naporno. Bitno je dijete regulirati, a ne sputavati. Drugi savjet je da roditelj sam sebe kontrolira u savladavanju svojih frustracija u trenutku kada i dijete ima ispade bijesa i ljutnje. Treći savjet je da roditelj uvijek ostane uz dijete dok ono izražava svoju ljutnju; da poštuje njegovu ljutnju pa čak pustiti ako dijete ima potrebu da viče ili lupa rukama/nogama o pod. Samo tako se dijete rješava fizičke energije i bijesa. Treba ostati dosljedan i kad se dijete malo primiri zagrliti ga. Prisutnost i ustrajnost roditelja pruža djetetu sigurnost te se ono ubrzo i umiruje. Četvrti savjet, vrlo bitan, jest da se prepozna što je izazvalo kod djeteta takvu burnu reakciju. Treba uspostaviti kontakt očima u razini djeteta i objasniti zašto je dijete bilo odbijeno u nečemu što je silno željelo. I peti savjet je preusmjerenje pozornosti prema nečemu drugome što dijete isto voli. Bijes ima svoju funkciju u razvoju djeteta te na taj način gradi se i sam identitet ili osobnost Priodi (2021b).

9.1.4. Stiže beba

U svakoj obitelji dolazak bebe izaziva uzbuđenje, radost, ali i zabrinutost. Često se dogodi da je stariju djecu potrebno pripremiti na dolazak sestre ili brata. Bitno je kako i na koji način će roditelj to učiniti, te kako će dijete reagirati. Zato je tu još jedna slikovnica iz serije „5 Tinovih savršenih rješenja“. Tin je i dalje jedan vrlo zaigran i

maštovit dječak koji najviše voli svoga psića Buhu. Jako se zabavljaju u međusobnoj igri. Tin je jako sretan sa svojim psićem Buhom i uvijek govori kako će biti prijatelji zauvijek. Upravo je i Tin tako mislio da će samo on uvijek i zauvijek biti u srcima svojih roditelja, ali nešto se promijenilo „Sve dok jednog dana taj neobični, smiješni, ćelavi RUŽIČASTI SMOTULJAK koji stalno dreči, nije odlučio banuti u mamino i tatino srce.“ (Priodi 2021d:3). U Tinovoj glavi izmjenjivala su se pitanja: „Hoću li i dalje jahati na tatinim ramenima?, Hoće li me mama i dalje maziti čim se probudim?, Hoćemo li se i dalje svi zajedno čvrsto grliti pod pokrivačem?“ (Priodi 2021d:5,6), pitao se Tin a onda je krenuo smišljati rješenja. A bilo ih je ni manje ni više nego pet.

Slika 8: Slikovnica „Stiže beba“

Kao prvo rješenje Tin je smislio da od kolica napravi raketu pa čim beba zaspi da ju može lansirati u svemir. Za drugo rješenje Tin je otišao u zoološki vrt i pokušao zamoliti rode da uzmu bebu i vrata na oblak, ali rode nisu baš slušale Tina. Treće je Tin odlučio napraviti sef u kojem će staviti mamino i tatino srce te ga zaključati i neće dopustiti ikome drugome da ga uzme. U svom četvrtom rješenju izmislio je Tin izvrsnu uspavanku da beba što prije zaspi pa da mama može Tinu ispričati omiljenu priču. Tin je za peto rješenje pokušao bebi mijenjati pelene brže od tate jer tako se tata mogao slobodno igrati s Tinom. Tinovo srce osvojio je taj smiješni ružičasti smotuljak sa svojim osmijehom koji je preplavio sve osjećaje u Tinu. I tada je Tin shvatio da je baš dobro biti stariji brat.

Na kraju slikovnice stoji „SOS za roditelje“, savjeti kako se ponijeti u ovoj situaciji. Najvažnije je da se dijete ne shvati olako i da se buni ako nije u centru pažnje. Ono što je naglašeno kroz tekst i ilustraciju u slikovnici je da dijete osjeća strah da će izgubiti ljubav od roditelja. Psihologinja Prirodi (2021d) nudi pomoć i savjete u pet koraka. U prvom koraku važno je da se djetetu najavi dolazak brata ili sestre za vrijeme dok se beba još nalazi u maminu truhu. U drugom savjetu bitno je prihvaćanje djetetovih osjećaja pa i same ljubomore u ovakvom trenutku. Potrebno je pomoći djetetu da prevlada sva ta osjećanja koja se izmjenjuju u samome njemu.

Slika 11: „Tin sa svojim bratom koji je osvojio njegovo srce“

U svakom trenutku dijete treba znati da su roditelji uz njega. Kao treći korak i pomoć može biti kreativne naravi. Ovdje se navodi primjer izrade foto albuma s fotografijama prvog djeteta. Na taj način dijete vidi još jasnije brigu roditelja na jednak način kao i prema bebi. U četvrtom savjetu bitno je uključiti dijete u sve što iziskuje pomoć, njegu, skrb pa i igru prema mlađem bratu ili sestri. Pohvaliti i istaknuti kako je bio/bila od velike pomoći. Zadnja točka ili peti savjet je učvršćivanje odnosa. Jako je bitno da se odvoji vrijeme koje će biti posvećeno samo prvorodnom djetetu, posvetiti se zajedničkoj igri i aktivnostima te nečemu što je nekoć bilo. Naglasak na kraju je da se ipak samo radi o fazi koje dijete prolazi.

10. OSVRT NA SERIJAL SLIKOVNICA „5 TINOVIH RJEŠENJA“

Sve slikovnice iz serijala „5 Tinovih rješenja“ ima naglašenu informacijsko-odgojnu funkciju. Rješavaju se i osvješčuju problemi koje dijete nije upoznalo. Sam sadržaj je vezan uz osjećaje, ponašanje i osobinu ličnosti povezane sa strahom, ljutnjom, zabrinutošću i ljubomorom. Poseban je naglasak kako pridobiti djecu, a u isto vrijeme kako pomoći roditeljima i odgojiteljima s vrlo jednostavnim i jasnim savjetima. Kroz lik koji tumači glavnu ulogu pogled na svijet prikazan je šaljivo i zabavno da je djeci što razumljiviji. Također, nude praktične savjete i rješenja za razne probleme s kojima se djeca mogu susresti, te na taj način pomažu u razvoju dječje emocionalne inteligencije, samopouzdanja i komunikacijskih vještina.

Zabavna funkcija ovog serijala slikovnica leži u nizu čimbenika koji ove knjige čine zabavnim za djecu. Svaka od slikovnica prati Tinove avanture, a on je prikazan kao veseo, znatiželjan i hrabar dječak koji se suočava s raznim problemima i izazovima. Djeca se lako mogu poistovjetiti s Tinom i uživaju u praćenju njegovih avantura.

Promatrane slikovnice imaju estetsku funkciju jer pružaju vizualni doživljaj za djecu. Svaka slikovnica u serijalu sadrži prekrasne ilustracije koje su pažljivo osmišljene kako bi vizualno prikazale priču i emocionalni ton priče. Ilustracije su bogate bojama i detaljima, a prikazuju Tinove avanture i njegova rješenja za probleme koje susreće. Ove ilustracije su vrlo privlačne za djecu i pomažu u razvoju njihove vizualne percepcije i mašte. Izgled i format slikovnice su vrlo pažljivo osmišljeni kako bi se privukla pažnja djece i kako bi se stvorila ugodna čitalačka atmosfera. Slikovnice su obično u tvrdom uvezu, s prekrasnim naslovnica i velikim, jasnim slovima koji su lako čitljivi za djecu.

S obzirom na to da je "5 Tinovih rješenja" serijal slikovnica namijenjen djeci, iskustvena funkcija može biti usmjerena prema stvaranju pozitivnog i zabavnog iskustva tijekom čitanja i interakcije sa slikovnicama. Iskustvena funkcija serijala slikovnica "5 Tinovih rješenja" ima za cilj poboljšati čitateljsko iskustvo ili interakciju čitatelja sa slikovnicom a to se postiglo s kreativnom i privlačnom vizualnom prezentacijom slike, zabavnom uzbudljivom pričom.

Govorno-jezična funkcija serijala odnosi se na njegovu sposobnost poticanja govornog i jezičnog razvoja kod djece. Serijal slikovnica sadrži dijaloge, rasprave i interakcije između likova koji će pomoći djeci da razviju svoje govorne vještine. Ovo će djeci pomoći da se bolje izražavaju, razvijaju veći rječnik i postanu sigurniji u komunikaciji. Potaknuta je dječja kreativnost i mašta kroz likove, situacije i priče.

11. ODGOJITELJ, DIJETE I SLIKOVNICA

Prema Petrović-Sočo (1997) uloga odgojitelja je od iznimne važnosti za dijete u predškolskoj ustanovi. Slikovnice su izvrsno sredstvo za odgojitelje da razvijaju dječju maštu, kreativnost i emocionalne vještine. Odgojitelj može koristiti slikovnice kao sredstvo za poticanje djetetove mašte i kreativnosti, te kao sredstvo za razvijanje djetetovog jezičnog izražavanja. Odgojitelj može razgovarati s djecom o likovima u slikovnici, njihovim postupcima i osjećajima, te ih poticati da sami stvaraju svoje priče. Kroz čitanje slikovnica, djeca uče o važnim životnim vrijednostima poput prijateljstva, tolerancije, poštovanja i empatije. Dijete, odgojitelj i slikovnica su tri ključna elementa u učenju i razvoju djeteta. Dijete ima mogućnost brzo učiti i razvijati se kroz igru i interakciju sa svijetom oko sebe, dok je odgojitelj tu da mu pomogne u tome, služeći se raznim metodama i alatima, uključujući i slikovnice. Slikovnice su posebno korisne za dijete zato što pružaju vizualne stimulacije i omogućuju dijeljenje priča i razmišljanja o svijetu oko sebe. Zajedno, dijete, odgojitelj i slikovnica stvaraju snažnu podlogu za razvoj djetetove inteligencije, kreativnosti, empatije i sposobnosti za donošenje odluka.

Petrović-Sočo (1997) ističe da je slikovnica kao prva djetetova knjiga važna i u najranijoj dobi. Od samog početka kad se dijete susreće s knjigom ostvaruje važan je prvi vizualni kontakt. Sama veza slikovnice i djeteta prema odgojitelju ili odrasloj osobi potiče razvoj komunikacije, odnosno utječe na razvoj govora kod djeteta. Slikovnice su korisne jer ih djeca mogu gledati i slušati dok ih odrasli čitaju. Ovaj vizualni kontakt pomaže djeci da shvate kako su riječi povezane s slikama te također pomaže u razvoju njihove mašte i kreativnosti. Osim toga, kada dijete gleda slikovnice i sluša odraslu osobu kako čita, stvara se emocionalna veza između djeteta i odrasle osobe, što je vrlo važno za djetetov emocionalni i socijalni razvoj. Djeca koja su izložena slikovnicama i čitanju imaju veću vjerojatnost da će biti motivirana za učenje, imati veći rječnik, razvijati bolje razumijevanje pročitnog teksta i kasnije uspješnije čitati i pisati. Stoga je važno poticati djecu da se od najranije dobi susreću s knjigama i slikovnicama kako bi se potaknuo njihov razvoj govora, kreativnosti i emocionalne povezanosti s odraslima.

Petrović-Sočo (1997) dalje navodi, da u pripremi aktivnosti vezane uz slikovnicu odgojitelj bi trebao najprije organizirati cijeli tijek koji prethodi samoj aktivnosti. Postupci odgojitelja trebaju biti verbalni i neverbalni. Verbalan način je da se stvori i nametne interes i reakcija djece prema slikovnici. Neverbalnim načinom odgojitelj prati tijek djece i njihove verbalne postupke u komunikaciji i interakciji sa slikovnicom. Treba naglasiti i sam omjer inicijative između djece i odgojitelja u komunikaciji i samoj razmjeni interakcije. Bitno je i ponašanje djece i komunikacija prema odgojitelju, odnosno na kakav način djeca traže i potiču razgovor s odgojiteljem za vrijeme čitanja slikovnice. Važno je i trajanje same aktivnosti, ali i neposredno trajanje nekih dijelova koji su proizašli iz interesa i potrebe djece. U prvom kontaktu aktivnosti, djece i odgojitelja, s odabranom slikovnicom može se postići samim razgledavanjem slikovnice koja je različita ovisno o dobnoj skupini. Razgledavanje slikovnice može biti vrlo korisna aktivnost za razvoj govora, kreativnosti i mašte kod djeteta. Također, ovaj proces može pomoći u učenju novih riječi i pojmova. Pri odabiru slikovnice treba voditi računa o tome kojoj dobnoj skupini je namijenjena. Slikovnice za najmlađu djecu (do 3 godine) često imaju velike i jednostavne slike te kratke i jednostavne tekstove, dok su slikovnice za stariju djecu (od 4-7 godina) složenije, s više teksta i detaljnijim slikama. S manjom jasličkom djecom zajedničko razgledavanje je ujedno i čitanje i razmjena iskustva, interakcije te poticanje na izgovor. Sa starijom dobnom skupinom može se započeti tako da odgojitelj postavlja pitanja, a djeca odgovaraju

Prema Petrović-Sočo (1997) odgojitelj ne bi trebao biti usredotočen samo na to da ispriča ili pročita sadržaj, nego da svojom interpretacijom i izlaganjem pridobije dječju pažnju i usmjerenost. Samo na takav način djeca će razumjeti sadržaj, postat će im zanimljivo i međusobna interakcija odgojitelj-dijete će biti kvalitetna. Sam sadržaj i tijek aktivnosti može izaći izvan planirane organizacije te je važno da odgojitelj bude prilagodljiv dječjem interesu.

Također, ističe se da je slikovnica vrlo važan alat za razvoj djetetove mašte, kreativnosti, govora i emocionalne povezanosti s odraslima. Tijek verbalne komunikacije svesti na bitno u sadržaju ne produbljivati sa svakim pokazivanjem slika i ilustracija jer je promašena tema, djeca gube interes te više nisu u fokusu prema pročitanom sadržaju. Dijete ima kratak fokus trenutnog pamćenja i sve dok je u mašti slušanja, ne bi trebalo prekidati nepotrebnim dijalozima. Verbalna komunikacija s djecom tijekom čitanja slikovnica treba biti prilagođen dječjoj pažnji i sposobnosti

koncentracije. Dijete u mlađoj dobi obično ima kraći fokus pamćenja i pažnju, stoga je važno svesti verbalnu komunikaciju na bitno i ne ulaziti u nepotrebne dijaloge koji mogu odvratiti pažnju djeteta od sadržaja slikovnice. Dijete i odgojitelj zajedno stvaraju priču kroz slikovnicu koju dijete gleda i sluša dok odgojitelj čita. To stvara emocionalnu verbalnu komunikaciju s djecom. Tijekom čitanja slikovnica treba biti prilagođen dječjoj pažnji i sposobnosti koncentracije. Dijete u mlađoj dobi obično ima kraći fokus pamćenja i pažnju, stoga je važno svesti verbalnu komunikaciju na bitno i ne ulaziti u nepotrebne dijaloge koji mogu odvratiti pažnju djeteta od sadržaja slikovnice. nu vezu između djeteta i odgojitelja, a također potiče dijete da razvija svoju maštu i kreativnost.

Prema Petrović-Sočo (1997), u akcijskim istraživanjima američkog socialnog psihologa Levina, 1944. godine prikazane su sve vrste komunikacija odgojitelja u skupini s djecom prilikom aktivnosti čitanja odabrane slikovnice u predškolskim ustanovama. Aktivnost se provodila zajednički, odgojitelji i djeca, frontalnim radom, spontanim aktivnostima kada dijete samostalno odabire slikovnicu. Zadatci koji su predstavljeni u istraživanju bili su usmjereni na međusobnu komunikaciju odgojitelja i djece, na međusobne postupke i njihovu uspješnost te uvjeti koji su se ostvarili u samoj komunikaciji. Fokus ovog istraživanja naglasak stavlja na praksu i metodički pristup odgojitelja prema djeci za vrijeme čitanja slikovnice. Cilj takve komunikacije je poticanje aktivnog razgovora između djece i odgojitelja, gdje bi glavni sudionici trebala biti djeca. Na taj način djeca dobivaju priliku da izraze svoje ideje, postavljaju pitanja i izraze svoje mišljenje, a odgojitelji ih potiču i podržavaju u tome. Odgojitelj bi trebao biti otvoren za dječje sugestije i ideje, te bi trebao pružiti pozitivnu povratnu informaciju koja će djeci dati do znanja da su njihova mišljenja i ideje važne. Na taj način, djeca se osjećaju uključeno u proces čitanja i razumijevanja slikovnice, što poboljšava njihovu sposobnost slušanja, govorenja i razumijevanja. Bitno je da na vrijeme odgojitelj zna prepoznati, prihvatiti i primjereno reagirati na dječju interakciju i komunikaciju. Zanemarivanje i neprimjerena reakcija odgojitelja na dječju samoinicijativnu komunikaciju loše će utjecati na djecu koja mogu postati i konfliktna, obeshrabrena i demotivirana za nastavak suradnje.

12. ZAKLJUČAK

Današnje moderno doba uvelike je pomoglo roditeljima, odgojiteljima i svima koji rade s djecom. Na taj način da im se nudi sve veći broj slikovnica, među kojima se ističu problemske slikovnice. Još je zanimljivije to da uz samu obradu problema/teme u slikovnici mnogi autori nude rješenja i savjete kako prevladati novonastalu situaciju. Dijete se lakše nosi sa svojim osjećajima koji su mu još uvijek nepoznati i ne razumije što mu se to samom događa. Ilustracije kroz tekst pomažu, dijete ih lakše shvaća i razumljivo mu je ono što je u sadržaju.

Problemske slikovnice su vrsta slikovnica koje se koriste za rješavanje problema, razvijanje razmišljanja i donošenje odluka. One se koriste kako bi se potaknulo razmišljanje djeteta i pomoglo mu da stekne nove sposobnosti i vještine. Slikovnice su učinkovite jer naglasak na stvaranje i učenje u smjeru da dijete samostalno razmišlja i rješava probleme, što može pomoći u jačanju samopouzdanja i samostalnosti. Međutim, važno je da odgojitelj bude prisutan da pomogne djetetu kada je potrebno i osigura da su problemi u slikovnicama adekvatni za dob djeteta. Ukratko, problemske slikovnice su korisne u razvoju kritičkog razmišljanja kod djece, ali pod uvjetom da se koriste u značenju prema razvojnoj dobi djeteta i pod nadzorom odrasle osobe ili odgojitelja.

Važno je, da je slikovnica pomno i kvalitetno odabrana prema dječjoj dobi samo pozitivnim stavom i neposredno nametnutim interesom, dijete će zavoljeti knjigu koja je preduvjet za kvalitetan govor. Prikazani serijal slikovnica „5 Tinovih rješenja“ primjer je problemskih slikovnica primjerenih djeci rane i predškolske dobi koje mogu u prvom redu pomoći u problemskim situacijama s kojima se dijete tijekom svojeg razvoja susreće. Ove slikovnice pomažu i roditeljima i odgojiteljima pri suočavanju i pomaganju djeci u pojedinim životnim izazovima dodatkom koji upućuje kako pristupiti uznemirenom i zabrinutom djetetu. Međutim, osim problemskog aspekta, u promatranim slikovnicama uočene su i ostale funkcije koje slikovnica može i treba zadovoljavati kako bi djeci pomoglo u razvoju i potaklo ih da zavole knjigu i čitanje.

13. LITERATURA

1. Barat, T. (2019). *Terapeutske i problemske slikovnice: Kako ih koristiti za prepoznavanje dječjih osjećaja?* Dostupno na: <https://zadovoljna.dnevnik.hr/clanak/terapeutske-i-problemske-slikovnice-kako-ih-koristiti-za-prepoznavanje-djecjih-osjecaja---550219.html> (pristupljeno: 21.1.2023.)
2. Batarelo Kokić, I., (2015). *Nove razine interaktivnosti dječjih slikovnica*. Izvorni znanstveni članak. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/file/222636>, pristup 21.1.2023.
3. Crnković, M. (1982). *Dječja književnost*. Priručnik za studente i nastavnike, VII. izdanje. Zagreb: Školska knjiga.
4. Crnković, M. i Težak, D. (2002). *Povijest hrvatske dječje književnosti: od početka do 1955. godine*. Zagreb: Znanje d.d.
5. Čačko, P. (2000). „*Slikovnica, njezina definicija i funkcije*“. U: *Kakva knjiga je slikovnica: zbornik*, prir. R. Javor. Zagreb: Knjižnice grada Zagreba, str. 12-17.
6. Doonan, J. (1986). *The Object Lesson: Picturebooks of Anthony Browne*. *Word & Image* 2, str. 159-172.
7. Hameršak, M. i Zima D., (2015). *Uvod u dječju književnost*. Zagreb: Leykam international d.o.o.
8. Haramija, Ž. (1972). *Nekoliko riječi o povezanosti ilustracije s tekстом, Umjetnost i dijete* 4, str. 25-27.
9. Kos-Paliska, V. (1997). *Likovni govor slikovnice*. U: Javor, R. (ur.). *Dječja knjiga u Hrvatskoj danas, Teme i problemi*, Zagreb: Knjižnice Grada Zagreba, str. 88-93.
10. Jerabek, D. (2016). *Kako i zašto nastaje Slikovnica: meditativan, radostan i iscjeljujuć trenutak*. Dostupno na: [Kako i zašto nastaje Slikovnica: meditativan, radostan i iscjeljujuć trenutak - Gradska knjižnica Rijeka \(gkr.hr\)](https://www.gradskaknjiznica.hr/kako-i-zasto-nastaje-slikovnica-meditativan-radostan-i-iscjeljujuc-trenutak) (pristupljeno: 21.1.2023.)
11. Majhut, B. i Batinić, Š. (2017). *Hrvatska slikovnica do 1945.*, Zagreb: Hrvatski školski muzej, Učiteljski fakultet Sveučilišta u Zagrebu.
12. Majhut, B. (2020). *Prva hrvatska slikovnica*. *Libri et liberi* 9(1): 93-148.
13. Martinović, I. i Stričević I. (2011). *Slikovnica: prvi strukturirani čitateljski materijal namijenjen djetetu*. *Libellarium* IV, str. 39-63.

14. Moebius, W., (1990). *Introduction to Picturebook Codes. U: Childrens Literature: The Development of Criticism*, ur. Peter Hunt. London, New York: Routledge, str. 131-148.
15. Narančić Kovač, S., (2015). *Jedna priča - dva pripovjedača : slikovnica kao pripovijed*. Zagreb: Artresor naklada.
16. Piroddi, Ch. (2021a). *Bojiš li se mraka*. Zagreb: Profil knjiga d.o.o.
17. Piroddi, Ch. (2021b). *Ljutiš li se često*. Zagreb: Profil knjiga d.o.o.
18. Piroddi, Ch. (2021c). *Prvi dan u vrtiću*. Zagreb: Profil knjiga d.o.o.
19. Piroddi, Ch. (2021d). *Stiže beba*. Zagreb: Profil knjiga d.o.o.
20. Petrović – Sočo, B. (1997). *Dijete, odgajatelj i slikovnica*. Alineja: Zagreb.
21. Schwarcz, J. (1982). *Ways of the Illustrator: Visual Communication in Childrens Literature*. Chicago: American Libraary Association.
22. Stephens, J. (1992). *Language and Ideology in Childrens Fiction*. London and New York: Longman.
23. Vaupotić, M. (1972). Literarne vrijednosti slikovnica. *Umjetnost i dijete* 4, str. 39-46.
24. Zalar, D., Bostijančić, M., Schlosser, V. (2008). *Slikovnica i dijete, Kriička i metodička bilježnica 1*. Zagreb: Golden marketing-Tehnička knjiga.
25. Zalar, D., Kovač-Prugovečki, S., Zalar, Z., (2009). *Slikovnica i dijete, Kriička i metodička bilježnica 2*. Zagreb: Golden marketing-Tehnička knjiga.

14. SAŽETAK

U radu se promatraju problemske slikovnice, a cilj rada je prikazati primjer serijala problemskih slikovnica namijenjenih djeci rane dobi i istaknuti njihove značajke koje ih čine primjerenima za uporabu u obitelji i ustanovama ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja. U prvom dijelu rada navedene su značajke dječje književnosti i posebno je istaknuta slikovnica kao vrsta koja se promatra kao prva dječja knjiga. Navedene su značajke slikovnice s obzirom na literarnu i likovnu komponentu te su navedene njezine funkcije. U drugom dijelu rada promatraju se konkretni primjeri problemskih slikovnica namijenjenih djeci rane dobi, te su prikazane slikovnice iz serijala „5 Tinovih rješenja“. U pet slikovnica obrađuju se teme straha od mraka, od odvajanja i ostalih promjena u životu djece. Analizom slikovnica utvrđuje se da su primjerene za korištenje u svakodnevnom životu, naročito kao poticaj za rješavanje izazovnih situacija u dječjem životu. Posebnu vrijednost predstavljaju dodaci za odrasle koji predlažu pristup kojim se djeci može olakšati problem s kojim se susreću.

15. ABSTRACT

The paper examines problem picture books and aims to present an example of a series of problem picture books intended for young children and highlight their features that make them suitable for use in families and early childhood education institutions. The first part of the paper discusses the characteristics of children's literature, with a particular emphasis on picture books as the first type of children's book. The features of picture books are presented with regard to their literary and artistic components, as well as their functions. In the second part of the paper, specific examples of problem picture books for young children are examined, and picture books from the "5 Tinovih rješenja" series are presented. The five picture books deal with topics such as fear of the dark, separation anxiety, and other changes in children's lives. By analyzing the picture books, it is determined that they are suitable for everyday use, especially as a stimulus for solving challenging situations in children's lives. The value of picture books is further enhanced by the adult supplements that suggest approaches to help children cope with the problems they face.